

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput VIII. De immoderato sumptu circa vestes, corporisque ornamenta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83665](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83665)

ram vix sacro interfunt, & integra die, cum robustiores sint, ac liberi, recedunt sponte ab omni Ecclesiæ supplicatione, quænam vel minima excusans causa potest proferri? III. Expresse etiam, ne diebus festis exerceatur venatio, præscribunt Concilium Meldense cap. LXXVII. Caroli Magni Capitula, cap. XXI. alii-

que canones, de quibus pertractantes cumulatus de morali Theologia. IV. Benigniores Theologi, qui aucupium probarunt in festo, non denegant saltem prohiberi venationem, in qua deferuntur casses, caduntur rami arborum, & similia sunt servitutis officia; quæ per raro contingit à venatoribus prætermitti,

CAPUT VIII.

De immoderato sumptu circa vestes, corporisque ornamenta.

SUMMARIUM.

1. Luxus vestium modernus non distat à veteri Romanorum.

2. Luxus vestium detestandus.

3. Flagitiosum est, faciem cerussa & simili fuce oblinire.

4. In cultu vestium moderatio est statuenda.

AT quoniam permulti omnem curam studiumque ponunt in cultu corporis, & cum spernant voluptates reliquas, mirifice delectantur apparatu, & luxu vestimentorum, in his præfens disquisitio versabitur.

PROPOSITIO I. Summopere detestandus est vixens in præsentia vestimentorum cultus immodicus.

Quippe parum distat præfens luxus à veteri Romanorum, quem ipsi profani scriptores ac Patres tam vehementi reprehensione persecuti sunt, nisi forte quod antiqui luxus nutrimentum erat copia divitiarum & reipublicæ amplitudo, nunc illum fovet intemperantia, licentia, & cum sordida paupertate libido. Etenim utuntur & nunc mulieres, & effeminati viri vestibus pressorio nitentibus, quas in veteribus damnat lib. 28. Ammianus, apud Meursium de luxu Romanorum: nec deponunt conchyliæ & purpuras, quibus, ut scribit Plinius lib. IX. cap. 35. *eadem mater luxuria parva pene etiam margaritis pretia fecit.* In usu sunt & antiquorum lacernæ, vel penulæ, si non spectata forma vestimentorum, quam multivola luxuria permutat, immoderatis profecto sumptibus, ita ut illud Martialis cum admiratione sit repetendum: *Emit lacernas millibus decem Bassus.* Gerunt auribus scæminæ, quemadmodum Seneca aiebat de Beata vita cap. 17. *Locupletis domus censum.* Atque insuunt uno filio unionum, auctore Hieronymo in vita Pauli Eremitarum patris, *villarum pretia.* Etiam in peronibus, ut phrasi utar Tertulliani de Hab. mulierum, uniones emergunt de luto. Quid plura? Non in unam scæminarum quadrat præclara Propertii lib. 3. sententia:

Matrona incedit census induta nepotum.

Igitur adversus tantam vestimentorum licentiam, producimus primo sententiam gravissimam Apostolorum. Nam horum princeps beatissimus Petrus Epistolæ prioris cap. 111. v. 3. *Quarum (ait de scæminis) non sit extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus.* Capillaturam appellat Petrus flexum capillum, sive, ut loquitur Cicero, calamistratam comam, id est, crinem crispantem: cultum autem vestimentorum, mundum omnem muliebrem. Et Paulus in 1. ad Timoth. cap. 11. v. 9. *Mulieres, inquit, in habitu sancto, cum verecundia, & sobrietate ornantes se.* Deinde plura adversus vestimentorum ornatus scripsere Patres, ac præsertim Tertullianus de Habitu mulierum, Clemens Alexandrinus in libro Pædagogici secundo, & tertio: S. Cyprianus de habitu virginum, & D. Hieronymus in Epistola ad Latam. Is etiam refert Prætextatam nobilissimam quondam scæminam ab Angelo reprehensam, & manibus arefcentibus punitam, quod iubente viro Hymetio Eustochii virginis habitum, cultumque mutaverit. Sed hos Patres perlegas, maxime ad christianam plebem verba facturus. Tertio enim loco nonnulla promam ex profanis Scriptoribus. Julius Cæsar apud Suetonium cap. 43. usum conchyliaræ vestis, & margaritarum nonnisi certis personis, & ætatibus concessit, ac vestem præscripsit cum forma, tum colore perhumilem. Docet Aristoteles in Oeconomicis, utendum veste, & reliquo apparatu minore etiam, quam liceat per leges. Phynthis Pythagorica inter præcepta data mulieribus hoc habet:

2.

Probatur detestandum esse luxum vestium.

bet: *Auro aut smaragdus prorsus ne ornemini.* Ceteros vide apud Clementem Alex. loco citato. Addam 4. rationem theologicam, ac moralem, quod scilicet, *Cum omnes templum Dei sinus illato in nos, & consecrato Spiritu Sancto, ejus templi aeditui, & antistita pudicitia, est, quæ nihil immundum, vel profanum inferri sinat, ne Deus ille qui inhabitat inquinatam sedem offensus derelinquat.* Atque rationem hanc præclarissimam exscripsimus ex libro 2. Tertulliani Op. nuper laudati. Perplacet & quam tradit ep. cit. Hieronymus, docere ipsum habitum, cui promissa, & mancipata sit mulier. Accedit, omnes Christi fideles in baptismo pompis solemniter abrenunciavisse. Nec prætermittenda est D. Bernardi ad Sophiam virginem exhortatio Ep. cxiii. ubi demonstrat muliebrem ornatum aliquem habere decorem, sed non præbere: talem vestis dicendum esse, sed non vestiti: indignum esse virginem christianam formam à pellibus murium, & operibus vermium sibi mutuari: mundum nudis exeuntibus vano deditis ornamento, istud retinere, eodem vano vanas similiter alias seducturum. Lege Epistolam illam elegantissimam. Moralis autem ratio erit, quam innuit Sixtus V. Pontifex Maximus in Bulla emanata anno 1536. quæ incipit, *Cum in unaquaque bene, & recte instituta republica, &c.* Ubi ostenditur ex immoderato circa indumenta sumpta, familias imminuto patrimonio, & re familiari absumpta ad paupertatem redigi, & plurima hinc damna, & pericula provenire, cum tamen ad universam rempublicam pertineat cives habere locupletes, ejusque intersit, ne privati rebus suis male utantur. Quam Pontificis rationem comprobant, quæ supra recitavi ex Hieronymo, & Propertio, & quod ait Tertullianus lib. 1. de Cultu foem. cap. 8. ab iis *de brevissimis loculis patrimonium grande proferri.* Mitto, quæ hinc emanant, gravissima incommoda à Theologis, & Concionatoribus enarrata, blasphemias maritorum, muliercularum cum matronis comparisonem, mutuam foeminarum invidentiam, templorum ludibria, & pericula innumera pudicitia. Postremo prætermittendum non est exemplum tam mulierum ornatarum, quas nos Divina Historia docet in flagitia ruisse, ut Dinæ, Herodiadis, & quas Ezechiel commemorat capite tertio, ac vicesimo; quam eorum, qui moderationis vestium specimen exhibuere: qualis inter viros fuit protoparens Adam

animalium pellibus coopertus; inter foeminas vero Rebecca, de qua Paulinus Epithalamio ad Julianum:

*Pulchra Rebecca sacrum cum sponsa
veniret ad Isaac,
Simpliciter velo tecta pudoris erat.
Non legitur variis venisse ornata lapillis,
Sed super obducto prædita palliolo.*

PROPOSITIO II. At consuetudo mulierum, quæ faciem cerussa, rubore, & consimili fuce obliniunt, nequissimi flagitii complectitur turpitudinem.

Adversus hanc foeminarum insaniam Probatur legendus Clemens Alexandrinus in tertio Pædagogi: ubi illam commaculandi acceptam à creatore formam, muliebrem consuetudinem belle delineans ait: *Supercilia flava habet aliquando? Depingit fuligine. Alicui, ut ea nigra sint, contingit? Tollit cerussa nigrorem. Sunt alicui nimis alba? Unguento ei rei facto dedit alborem; &c.* S. autem Cyprianus de habitu virginum morem illum diabolicum sequentibus argumentis perstringit. I. Demonstrat demones ut Dei imaginem summo ludibrio possent afficere, docuisse oculos circumducto nigrore fucare, & genas mendacio ruboris inficere, & mutare adulterinis coloribus crines, & expugnare omnem oris, & capitis veritatem. II. Docet non virgines tantum, aut viduas, sed & nuptas, atque omnes omnino foeminas admonendas, *Quod opus Dei, & factura ejus, & plastica adulterari nullo modo debeat, adhibito flavo colore, vel nigro pulvere, vel rubore, aut quolibet denique lineamenta nativa corrumpente medicamine.* III. Probat exemplo artificis, cui gravem afferret injuriam quisquis, posteaquam ille vultum alicujus, speciemque pictam formavit, colorem obduceret signato jam, consummatoque simulacro; atque similiter manus Deo inferunt, qui id, quod ille formavit, reformare, & transfigurare contendunt, nescientes quia opus Dei est omne quod nascitur, & Diaboli quodcunque mutatur. Quam postremam rationem tangit quoque cap. 6. de cultu foeminarum Tertullianus scribens: *In Deum delinquant, quæ cutem medicaminibus ungunt: genas rubore maculant: oculos fuligine colliniunt: displicet illis nimirum plastica Dei: in ipsis redarguunt, reprehendunt artificem omnium.* Quod & reprehendit S. Paulinus commemorato ad Julianum Epithalamio, scribens:

Non

*Non fucis male ficta cutem, neque lu-
mina nigro*

*Pulvere, nec ſavo tinſta colore co-
mam.*

*Purum natura decus aſpernata ſu-
perbo*

*Crimine Divinum in ſe ſibi damnat
opus.*

*Fruſtra hæc ſe mulier jactaverit eſſe
pudicam,*

Quæ ſe tam variis ornat adulteriis.

Igitur tam prava fæminarum conſue-
tudo nequit à gravi culpa excuſari:
cumque in omni compta, nuptaque ſit
deſetabilis, habet in virgine improba
temeritatis audaciam: & merito Hie-
ronymus ita Latam compellat: *Cave,
ne ceruſſa, & purpurifſo conſecrata
Chriſto ora depingas.* At vetulæ, qua-
rum nonnullæ in his flagitiis operam
quandoque perdunt, ad memoriam no-
ſtram revocant ſetiſſimum illud Plau-
tinum in Moſtellaria:

*Nam iſtæ veteres, quæ ſe unguen-
tis unctant,*

*Interpoles vetula edentula, quæ vi-
tia corporis fūco occulunt,*

*Ubi ſe ſudor cum unguentis conſo-
ciavit, illico*

*Itidem olent, quaſi cum una multa ju-
ra confundit coquus.*

4. PROPOSITIO III. In cultu veſtium
Propoſitio 3. maxima præſeſerenda eſt moderatio.

Probatur in I. Ex præſcripto Canonum; nam 27.
cultu ve- Trullanus ait: *Nullus eorum, qui in
ſtium mode- Cleri catalogum relati ſunt, veſtem ſibi
rationem non convenientem induat:* & Synodus
ſtatuendam. Aquigranenſis apud Chriſtianum Lu-
pum in Scholio ad Canonem mox lau-
datum: *Inter utrumque* (ait de humili,
& ornata veſte) *virtus diſcretionis mo-
deratiſſime tenenda eſt.* II. Ex ſenten-
tia Patrum, inter quos Hieronymus

ſcribens de Clericis qui mollia induunt
in Epistoſta ad Eufſtochium ait: *Tales
cum videris, ſponſos magis exiſtimato,
quam Clericos.* III. Exemplo ſanctiſſi-
mi Patris Auguſtini: de cujus indu-
mentis ſcribit in ejus vita Poſſidius: *Ex
moderato, & competenti habitu erant,
nec nitida nimium, nec abjecta pluri-
mum, quia iis plerique vel jactare ſeſe
inſolenter homines ſolent, vel abjicere.*
Ubi animadverte rationem productam
hoc loco à Poſſidio nec latuiſſe Ariſto-
tilem ſcribentem lib. iv. Eth. cap. 7.
exceſſum pariter, ac defectum in veſti-
mentis Lacedæmoniorum arrogantia
ſpecimen habuiſſe. Quod dictum volo
generaliter: quibus enim placuere rudis
habitus, cilicium, & ſaccus, ſpeciali
ducti ſunt ſpiritu humilitatis, ac præſen-
tentia. Pro mulieribus autem tenen-
da eſt regula Auguſtini in Epistoſta 199.
nunc 262. ad Ecdiciam num. 9. *Quæ
vel ad inanem pompam, vel ad illecebram
formæ adhiberi ſolent, merito reprehen-
ſa ſunt: ſed eſt quidam pro modulo per-
ſonæ habitus matronalis à viridali veſte
diſtinctus, qui poteſt fidelibus conjugatis
ſalva religionis obſervantia convenire.*
Legendum etiam documentum Franciſci
Salesii ad Philotheam P. 3. cap. xxv.
Placeat nobis hæc veſtimentorum mo-
deratio ob vitæ honeſtatem, non verò
ob pervulgatum, lepidumque prolo-
quium,

*Vir bene veſtitus, pro veſtibus eſſe
peritus*

*Creditur à mille, quamvis idiota ſit
ille.*

*Si careas veſte, nec ſci veſtitus ho-
neſte,*

*Nullius eſt laudis, quamvis ſcis omne
quod audis.*

Nos quippe neque tangit veſtimentorum
amor immodicus, neque inanis gloriæ,
aut popularis exiſtimationis cupido.

CAPUT ULTIMUM.

De celebritate conviviorum, atque intempeſtivis
computationibus.

SUMMARIUM.

1. Splendida convivia à luxu gentilitatis ſunt
orta.
2. & 3. Turpiſſimum eſt ſcelus, vino ſe inebriare.

Sunt denique permulti, quorum ob-
lectatio eſt opipare parare convivia,
cenophora delibare, & gelidas ca-
R. P. Berti Theol. Tom. IV.

4. uſque 7. De uſu cocolatæ.
8. Demuntur ſcrupuli circa potum cocolatæ.

lidasque ſorbere potiones: ad quos di-
rigere congruum eſt partem hujusce
libri poſtremam.

A a a

PRO-